

Zbigniew SZYMCZYK, SJ

JESZCZE O DIALOGU TEOLOGIA–NAUKI

- C. Borasi, *Scienza e teologia: ragioni di un dialogo*, EDB, Bologna 1993.

Punktem wyjścia analiz przedstawianych przez Carlo Borasi są przemiany w nauce i ewolucja uprawianej nad nią refleksji metodologicznej, rozwój techniki oraz niektóre wynikające z tego konsekwencje. Przemiany te wpływają na sytuację egzystencjalną człowieka oraz określają prowadzone przez nas refleksje etyczne i teologiczne, które usiłują opisywać całość naszych doświadczeń. Wielość podjętych przez autora tematów odpowiada w pewnym stopniu złożoności sytuacji z jaką spotykamy się podejmując problematykę relacji interdyscyplinarnych, relacji pomiędzy nauką, techniką, teologią i filozofią. Jeżeli dodatkowo uwzględnimy, iż sama analiza pojedynczych dziedzin, respektująca ich dynamiczny charakter, przy całej mnogości proponowanych dzisiaj ujęć, jest zadaniem niełatwym, książka typu *Nauka i teologia: racje dialogu* budzi zrozumiałe zainteresowanie.

Odmitologizowanie ideału absolutnie obiektywnej i neutralnej nauki, zniesienie dogmatycznego redukcjonizmu pozytywistycznego i uproszczonych schematów racjonalności — z jednej strony, z drugiej zaś — otwarcie się teologii i filozofii na komplementarność opisów rzeczywistości, stawia — jak sądzi Borasi — zagadnienie relacji nauka–teologia w zupełnie nowej perspektywie. Dla autora najbardziej obiecującą i uzasadnioną jest perspektywa dialogu.

Proponowana idea nie jest bynajmniej nowa: co więcej istnieje już dość dużo publikacji postulujących dialog w tych dziedzinach poznawczych, które uważane były do niedawna za zdecydowanie przeciwstawne sobie style intelektualnej aktywności. Zawsze jednak pozostanie interesującym sposób

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

podejścia autora do podejmowanych zagadnień oraz przejrzystość i siła stosowanej przez niego argumentacji.

Tematycznie Borasi wychodzi od niektórych współczesnych problemów epistemologicznych (np. realizm krytyczny, granice poznania). Następnie przedstawia zasadnicze stanowiska metodologiczne (Kuhn, Popper, Lakatos, Feyerabend) oraz wybrane zagadnienia z dziedziny fizyki (np. chaos, fluktuacje), a także z bioetyki, logiki (twierdzenie Gödla) — zagadnienia, które mogłyby — w mniemaniu autora — najlepiej zilustrować kondycję dzisiejszej nauki.

Równoległe, autor snuje refleksję teologiczną; śmiało sięga po tematy, których zestawienie z nauką panoramą może nieco zadziwiać: cierpienie Boga, rozważana w kilku kontekstach rola cudu, parable o Królestwie, metoda dialektyczna w teologii cierpienia Boga, itp.

Podjęte w szerokim kontekście analizy nie sugerują łączenia różnych dziedzin poznawczych. Borasi usiłuje raczej ukazać nam szczególną cechę dzisiejszych nauk: ich humanistyczną otwartość. Podejście do nauki, które na serio uwzględnia taką cechę, pozwala na spokojną i konstruktywną konfrontację nauki z tradycją teologiczną. Konfrontacja prowadzona w takich warunkach może przyjmować postać dialogu, by w końcu — co wydaje się być najważniejsze dla autora — umożliwić współczesnemu człowiekowi dostęp do sensu rzeczywistości. Podtytuł książki: *racje dialogu* adekwatnie wyraża intencje autora. Ostrożność i ściśle dokumentowanie formułowanych ocen, dobra znajomość wielu poznawczych płaszczyzn i egzystencjalne zaangażowanie w problematykę, przekonywająco świadczą, iż postulowany przez autora dialog staje się jak najbardziej realny.

Zbigniew Szymczyk SJ